УДК 37.013.42

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-2(333)-2-294-304

**Юрків Ярослава Ігорівна,**
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна.
yurkiv.yara@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-9890-7855

# СОЦІАЛЬНА ВУЛИЧНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ У ГРОМАДІ

Останнім часом в Україні відзначається суттєве зменшення рівня здоров'я дітей, знецінення здоров'язбережувальної поведінки, поширення серед підлітків соціально-небезпечних хвороб, негативних явищ, що шкодять здоров'ю (тютюнопаління, вживання алкоголю й наркотиків, небезпечна статева поведінка тощо), ризикованої поведінки як звичного та навіть традиційного для нашого суспільства способу соціалізації молодого покоління. Необхідність посилення позитивного соціально-виховного впливу на особистість усупереч негативній дії чинників соціалізації зумовлює активізацію наукового пошуку нових ефективних підходів до формування здорового способу життя молодого покоління як шляху збереження та зміцнення здоров'я окремої дитини та нації загалом.

Основні підходи до формування здорового способу життя дітей і молоді визначено в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Законі України «Про фізичну культуру і спорт», Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація», Наказі «Про затвердження Порядку взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді із закладами охорони здоров'я щодо різних аспектів профілактики ВІЛ/СНІДу», Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту.

У філософських, педагогічних, психологічних, медичних дослідженнях висунуто теоретичні положення та узагальнено практичний досвід, що є підґрунтям для розробки соціально-педагогічних засад формування здорового способу життя підлітків. Відзначимо цінність для розробки питань формування здорового способу життя підлітків наукових праць учених А. Капської, Л. Міщик, А. Мудрика, С. Харченка, в яких закладено концептуальні основи соціалізації та соціального виховання молодого покоління. Проблеми впливу девіантної поведінки на здоров'я школярів вивчали І. Звєрєва та В. Оржеховська; формування здорового способу життя в контексті соціального виховання особистості досліджували О. Безпалько,

О. Вакуленко, Г. Лактіонова, О. Шароватова, В. Шкуркіна; особливості формування здорового способу життя дитини в підлітковий період розвитку висвітлювали в наукових працях Н. Зимівець, В. Кузьменко, О. Кокун, О. Леонтьєва; взаємодію соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя учнів загальноосвітніх навчальних закладів досліджувала С. Омельченко; питання впливу різних соціальних та соціально-педагогічних засобів (зокрема ЗМІ) на формування здорового способу життя молодого покоління розробляли О. Балакірєва, Л. Жаліло, С. Закопайло, І. Звєрєва, О. Яременко та інші вчені. Зазначимо, що питання залучення підлітків до здорового способу життя у процесі їхнього соціального виховання в мікросередовищі, зокрема засобами соціальної вуличної роботи, залишається малодослідженим у соціальній педагогіці.

Актуальність і теоретична значущість дослідження, недостатня розробленість проблеми зумовили вибір теми статті. Мета статті – розкрити суть формування здорового способу життя підлітків засобами соціальної вуличної роботи у громаді.

Огляд наукової літератури щодо соціальної вуличної роботи, демонструє, що останнім часом відбулося загострення інтересу вчених до даної проблеми, яка становить новий напрям соціально-педагогічної діяльності з підлітками та молоддю і потенціал якої сьогодні є далеко не вичерпаним (Тарасенко Н. В., 2012).

Саме у межах організації соціальної вуличної роботи можливо дієво сприяти формуванню здорового способу життя підлітків через застосування нових соціально-педагогічних засобів у психологічно сприятливому, звичному для дитини середовищі за місцем її проживання, у період вільний від основних занять.

Варто зазначити, що соціальна вулична робота як напрям роботи з дітьми та молоддю має ґрунтовні традиції та займає гідне місце у вітчизняному педагогічному досвіді.

Соціальна вулична робота досліджується на перехресті двох наукових галузей соціальної роботи та соціальної педагогіки. О. Безпалько, Т. Журавель, І. Звєрєва, Ж. Петрочко визначають соціальну вуличну роботу як напрям соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності. Так, зокрема, І. Звєрєва, О. Безпалько, С. Харченко наголошують, що «упродовж десятиріч у практиці соціально-педагогічної діяльності виникли та набули розвитку і поширення методи, яких не було на початку її становлення. Одним із них є соціальна вулична робота» (Соціальна робота в Україні, 2004, с. 81–82).

Підкреслимо, що соціальна вулична робота набула популярності за часів Радянського Союзу в 70 – 80 роках XX ст., коли ентузіасти-організатори, прагнули згуртувати всі «виховні сили» мікрорайону, створити клуби та різні юнацькі об’єднання, з метою подолання проблеми криміногенності та антисоціальності підліткових та молодіжних об’єднань. За словами Т. Єрмакової (Єрмакова Т. С., 2001,

с. 50–57) в цей час продовжувалася робота за місцем проживання, яку здійснювали органи житлово-комунального господарства та народної освіти, комітети з фізичної культури та спорту, комсомольські організації, комітети профспілок. Популярності не втрачали змагання дворових команд із різних видів спорту, зокрема проводилися змагання, спартакіади, свята на вулиці, воєнно-спортивні ігри, спортивні вечори, зустрічі із спортсменами. Такі заходи мали назви «Спорт для всіх», «Шкіряний м'яч», «Золота шайба», «Воркаут» тощо. Робота за місцем проживання виконувалася за такими напрямами: оздоровлення й масове залучення школярів до занять фізичною культурою та спортом; раціональна робота з дітьми та підлітками, що максимально скорочує час перебування їх без нагляду; впровадження нових форм і методів організації й проведення фізкультурно-масової та спортивно-оздоровчої роботи; формування й розвиток пізнавальних інтересів школярів щодо формування здорового способу життя; організація широкої та діючої пропаганди масової фізичної культури та туризму. 90 роки XX ст. характеризуються вченими як період «застою» як у країні, так і в педагогічній діяльності. Свою роботу припинили більшість спортивних клубів, було скорочено понад 500 посад педагогів-організаторів спортивної роботи з населенням за місцем проживання.

Нині вченими О. Безпалько, Л. Гурковська, Т. Журавель проведені значні дослідження щодо становлення та розвитку соціальної вуличної роботи, зокрема розроблено технологію соціальної вуличної роботи, що передбачає пошук фахівцями відповідних установ своїх потенційних клієнтів, а також перенесення надання деяких послуг (консультування, інформування, зниження шкоди) із закладів безпосередньо «на вулицю», ближче до представників уразливих груп. До основних завдань технології соціальної вуличної роботи вчені відносять виявлення дітей, що потребують допомоги; встановлення контакту з безпритульними та бездоглядними дітьми безпосередньо в місцях їх перебування; консультування в умовах вулиці; мотивування дітей до добровільної зміни способу життя; спрямування або супроводження дітей для отримання допомоги в різноманітних службах та організаціях. Тобто розуміння можливостей використання соціальної вуличної роботи значно розширилося.

Соціальна вулична робота часто носить характер профілактичної діяльності, тобто такої, що спрямована на презентацію чи розв'язання соціальних проблем і потреб особистості (Линник Л. М., 2006), попередження можливих фізичних, психічних чи соціокультурних обставин у окремих індивідів та груп ризику; збереження, підтримку та захист нормального рівня життя та здоров'я людей; сприяння їм у досягненні соціально значимих цілей та розкриття їх внутрішнього потенціалу (Шакурова М. В., 2004, с. 89) та реалізується через комплекс економічних, політичних, правових, медичних, психолого-педагогічних заходів, спрямованих на запобігання, обмеження, локалізацію негативних

явищ у соціальному середовищі (Безпалько О. В., 2005, с. 35); сукупність державних, суспільних, соціально-медичних і організаційно-виховних заходів, які спрямовані на попередження, усунення чи нейтралізацію основних причин та умов, які викликають різноманітні соціальні відхилення негативного характеру та інші соціально небезпечні прояви у поведінці (Вайнола Р. Х., 2004, с. 66).

Отже, соціальна вулична робота, в різні часові проміжки мала різні напрями реалізації. Спочатку використовувалася вченими і практиками як провідний напрям в роботі з «проблемними» категоріями населення, а пізніше в Україні межі використання соціальної вуличної роботи розширюються та трансформуються до вимог суспільства, набувають профілактичного спрямування.

Розглядаючи питання використання соціальної вуличної роботи як нового та перспективного напряму формування здорового способу життя підлітків, ми спрямовували наше дослідження на аналіз головних складових соціальної вуличної роботи, а саме: її мети, завдань, принципів, об'єктів, суб'єктів, змісту, форм та методів тощо.

Як показав наведений вище аналіз, спрямованість соціальної вуличної роботи може бути надто різноманітною й залежить від її виду, об'єкта впливу, традицій щодо подібної діяльності, що склалися у тій чи іншій країні, тому у своїй роботі ми визначаємо, що соціальна вулична робота має за мету позитивно вплинути на спосіб життя дітей і молоді у напрямі збереження їх здоров'я шляхом привнесення до середовища, у якому відбувається їхня життєдіяльність, позитивних чинників, у яких вони мають потребу, та дії яких вони позбавлені; спонукання дітей та підлітків до встановлення відносин з людьми, які піклуються про них та з тими, хто може допомогти їм в організації здоров'язбережувального способу життя.

Соціальна вулична робота передбачає розв'язання низки завдань, зокрема в підручнику «Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи» до основних завдань соціальної вуличної роботи автори віднесли такі, як: встановлення довірливих відносин з кризовими категоріями дітей та молоді, які більшість часу перебувають на вулиці і потребують допомоги соціального працівника; сприяння усвідомлення і прийняття позитивних стереотипів соціальної поведінки; залучення громадськості до розв'язання соціальних проблем «вуличних» категорій дітей та молоді; консультування з питань, важливих для даної категорії, в умовах анонімності та конфіденційності; переадресування до інших існуючих інститутів соціальної допомоги; допомога в захисті від будь-якого фізичного та психологічного насилля; надання первинної медичної допомоги; надання інформації про шляхи збереження здоров'я, сприяння прийняттю здорового способу життя; здійснення профілактичної роботи щодо попередження правопорушень та злочинності серед дітей та молоді; надання мінімальних соціальних послуг (доставка їжі, одягу та ін.) (Капська А. Й., 2004, с. 123).

До вище перелічених О. Безпалько, І. Звєрєва, С. Харченко додають: встановлення довірливих відносин з кризовими категоріями дітей та молоді, які більшість часу перебувають на вулиці й потребують допомоги соціального педагога; сприяння в усвідомленні та прийнятті дітьми позитивних стереотипів соціальної поведінки; залучення громадськості до розв'язання соціальних проблем «вуличних» категорій дітей та молоді; консультування з питань, важливих для даної категорії, в умовах анонімності та конфіденційності; переадресування клієнтів до інших існуючих інститутів соціальної допомоги; допомога в захисті від будь-якого фізичного та психічного насилля; надання первинної медичної допомоги; здійснення профілактичної роботи щодо запобігання правопорушенням і злочинності серед дітей та молоді; надання окремих соціальних послуг (доставка їжі, одягу, медикаментів тощо) (Соціальна робота в Україні, 2004, с. 81–82).

Об'єктами соціальної вуличної роботи може виступати широке коло клієнтів. У нас у якості об'єкта соціальної вуличної роботи з формування здорового способу життя виступає широка аудиторія осіб підліткового віку, що значний час (майже увесь свій дозвіллєвий час) перебувають в умовах вулиці без постійного нагляду дорослих й визначеного педагогічно спрямованого заняття, а тому, становлять вразливу соціальну групу щодо засвоєння ризикованих форм поведінки, формування шкідливих звичок, виникнення небезпеки для здоров'я.

Провідним суб'єктом реалізації соціальної вуличної роботи виступає соціальний педагог, спеціаліст, що покликаний організовувати виховну роботу з дітьми, підлітками, молоддю, створювати сприятливі соціальні, навчально-виховні умови для розвитку й соціалізації особистості; організовувати взаємодію освітніх і позашкільних установ, з метою створення в соціальному середовищі умови для успішної адаптації та їх всебічного розвитку. Ми поділяємо думку О. Рассказової, яка вважає, що саме соціальний педагог реалізує в своїй діяльності функції соціального виховання, соціальної допомоги та захисту (Професійний довідник соціального педагога, 2011, с. 39), які сприяють успішності здійснення роботи з формування здорового способу життя підлітків в умовах вуличного простору.

У ряді досліджень розкрито види та моделі соціальної вуличної роботи.

А. Капська наголошує що, з огляду на цільову аудиторію, соціальна вулична робота має три види: за місцем проживання, що припускає роботу з усіма категоріями підлітків та молоді в одному мікрорайоні або місті; роботу, спрямовану на конкретну цільову групу – наркоманів, спортивних фанатів, бездомних тощо; соціально-педагогічний супровід під час професійного навчання (ПТУ, професійні курси, учнівство тощо) (Соціальна робота: технологічний аспект, 2004, с. 287).

До видів соціальної вуличної роботи можна віднести приватну соціальну вуличну роботу, що включає проведення роботи з клієнтами за межами установи (робота на вулицях, в барах, кафе, клубах, залізничних станціях тощо), цей вид соціальної вуличної роботи покликаний сприяти зміні девіантної поведінки на позитивну; соціальну вуличну роботу за місцем проживання – роботу, що проводиться із споживачами наркотиків (регулярні візити додому до наркозалежних осіб та осіб, що беруть участь у продажі наркотичних речовин); виїзну соціальну вуличну роботу, що проводиться в рамках таких організацій, як в'язниці, гуртожитки, пункти обміну шприців, публічні будинки, школи тощо. Виїзна соціальна робота, зокрема, акцентує увагу на розширенні кола робітників, що будуть здійснювати цю діяльність. Часто, в залежності від обставин, соціальна вулична робота може містити всі три види роботи. У сільських районах і невеликих містах існує більша потреба в здійсненні соціальної вуличної роботі за місцем проживання і менша – приватній соціальній вуличній роботі. У великих містах може використовуватися, як соціальна вулична робота за місцем проживання, так і приватна соціальна вулична робота.

С. Валько наводить такі моделі соціальної вуличної роботи як: робота на вулицях, у барах / кафе, клубах, на вокзалах тощо; за місцем проживання; в місцях тимчасового перебування клієнтів (в'язницях, клініках тощо). Крім зазначених моделей, існують також різні моделі комбінування соціальної вуличної роботи та соціальних послуг (наприклад, економічна підтримка або біржі праці/житла). Є також моделі соціальної вуличної роботи, поєднані з консультуванням молоді (наприклад, педагогічні або психосоціальні консультації та кризова допомога). Ще існують заходи, які інтегровані в систему роботи органів опіки та піклування, така модель соціальної вуличної роботи займає місце між системами контролю і захисту (Аутрич-работа с молодежью, 2004).

Представлення таких видів та моделей соціальної вуличної роботи підтверджує тезу, про те, що «соціальну вуличну роботу звичайно відносять до діяльності, спрямованої на контакт з клієнтами, передусім у їх «природних» умовах – на вулиці, вдома, у клубах тощо».

Л. Завацька та Л. Рень у статті «Вулична соціальна робота з дітьми: особливості здійснення» (Завацька Л. М., 2011) пропонують розрізняти роботу на вулиці з дітьми, які більшість свого часу проводять на вулиці (благополучні діти, підлітки), та роботу з безпритульними, бездоглядними. Тому автори визначають вуличну роботу за двома основними її напрямами.

Перший напрям має профілактично-діагностичний характер, до якого автори відносять консультативну роботу, організацію продуктивного дозвілля та пропагування здорового способу життя серед дітей та підлітків, які більшість свого часу проводять на вулиці. Це напрям роботи здійснюється Центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ).

Другий напрям спрямований на надання необхідної комплексної соціально-педагогічної, психологічної, юридичної допомоги безпритульним та бездоглядним дітям. На думку авторів, цей напрям має здійснюватися спеціалізованими інституціями – Центрами соціально-профілактичної роботи з дітьми вулиці.

На основі проведеного аналізу змісту соціальної вуличної роботи визначимо такі напрями реалізації соціальної вуличної роботи з формування здорового способу життя підлітків: підготовка та налагодження роботи суб'єктів соціальної роботи; реалізація заходів профілактичної діяльності з формування здорового способу життя підлітків; залучення підлітків до подальшої співпраці з фахівцями з організації здорового способу життя.

Науковці досліджують соціальну вуличну роботу лише в контексті її напрямів, а також розкривають її форми та методи. До основних форм соціальної вуличної роботи О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капська, С. Харченко відносять: психосоціальну профілактику, соціально-правові та соціально-педагогічні консультації, надання допомоги у вирішенні проблеми місця проживання, кризову інтервенцію (надання допомоги у вирішенні конкретної кризової ситуації), інтенсивну підтримку, індивідуальні та групові заходи (педагогіка вільного часу), соціальне посередництво, співробітництво зі школами, державними установами, службами у процесі розв'язання проблеми клієнта (Соціальна робота в Україні, 2004, с. 81–82).

Варто зазначити, що на сьогодні реалізація діяльності з формування здорового способу життя підлітків засобами соціальної вуличної роботи, зокрема тієї, що полягає в первинній профілактиці, має значний недолік, який полягає у тому, що така діяльність здійснюється епізодично, зазвичай в рамках міжнародних проектів, за визначеними в соціальному паспорті району маршрутами і, в результаті епізодичності здійснення, дана діяльність може виявитися неефективною. Л. Завацька та Л. Рень наголошують, що «цю проблему можна пояснити недостатнім рівнем теоретичного обґрунтування методу, відсутністю довгострокових програм соціальної вуличної роботи та необхідної кількості кваліфікованих спеціалістів, а також єдиної системи міжвідомчої роботи у цьому напрямку, наявність якої покращила б процес організації соціальної вуличної роботи та її фінансування» (Завацька Л. М., 2011).

Все вище зазначене, дозволяє стверджувати, що інтеграція засобів соціальної вуличної роботи може позитивно впливати на формування здорового способу життя підлітків, проте для досягнення ефективності в даній роботі необхідно об'єднати їх.

Проведений теоретичний аналіз дозволив визначити теоретико-методологічні засади проблеми формування здорового способу життя підлітків засобами соціальної вуличної роботи та визначити ключові дефініції дослідження, розглянувши: соціальну вуличну роботу – як різновид соціально-педагогічної діяльності з клієнтом безпосередньо на

його території, у місцях систематичного перебування цільової групи, що вирішує завдання соціального виховання молодого покоління, зокрема, спрямування на формування здорового способу життя підлітків за допомогою комплексу соціально-педагогічних засобів, застосування яких є особливо ефективним в умовах вулиці.

**Список використаної літератури**

**1. Тарасенко Н. В.** Формування здорового способу життя молодого покоління засобами соціальної вуличної роботи як шлях покращення культурного розвитку країни. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття*: *матеріали всеукр. наук.-теор. конф. молодих учених (19-20 квітня 2012 р., Харків).* Харків: ХДАК, 2012. С. 115. **2. Безпалько О. В.** Соціальна робота в громаді: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 176 с. **3. Комплексна** допомога бездоглядним та безпритульним дітям: метод. посіб. / авт. О. В. Безпалько, Л. П. Гурковська, Т. В. Журавель [та ін.]; за ред. І. Д. Звєрєвої, Ж. В. Петрочко. К.: Видавничий дім «Калита», 2010. 376 с. **4. Соціальна** робота в Україні: навч. посіб. / [І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; за заг. ред. І. Д. Звєрєвої, Г. М. Лактіонової]. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с. **5. Єрмакова Т. С.** Формування здорового способу життя школярів через призму фізичного виховання поза межами школи (історичний аспект). *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.* 2001. № 6. С. 50-57. **6. Линник Л. М.** Соціально-педагогічні засади профілактичної роботи з важковиховуваними підлітками: дис. … канд. пед. наук: спец. 13.00.05. Луцьк, 2006. 286 с. **7. Шакурова М. В.** Методика и технология работы социального педагога: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. [2-е изд., стереотип.]. М.: Изд. центр «Академия», 2004. 272 с. **8. Вайнола Р. Х.** Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика: [навч. посіб.]. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 134 с. **9. Капська А. Й.** Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання). К., 2002. 164 с. **10. Професійний** довідник соціального педагога / [укладач О. І. Рассказова]. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 208 с. **11. Аутрич-работа** с молодежью: наркозависимой молодежью и молодежью группы риска. Акцент на вторичной профилактике [Н. П. Свенссон, Ш. Хорнер-найт, Т. Хьюсбай и др.]. Страсбург, 2003. URL: https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1048721&Site=COE. **12. Завацька Л. М.** Вулична соціальна робота з дітьми: особливості здійснення. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N121/N121p055-058.pdf. **13. Соціальна** робота: технологічний аспект: навч. посібник / [за ред. проф. А. Й. Капської]. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.

## References

**1. Tarasenko, N. V.** (2012). Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia molodoho pokolinnia zasobamy sotsialnoi vulychnoi roboty yak shliakh pokrashchennia kulturnoho rozvytku krainy [Formation of a healthy way of life of the young generation by means of social street work as a way to improve the cultural development of the country]. *Kultura ta informatsiine suspilstvo KhKhI stolittia: materialy vseukr. nauk.-teor. konf. molodykh uchenykh (19-20 kvitnia 2012 r., Kharkiv).* Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian]. **2. Bezpalko, O. V.** (2005). Sotsialna robota v hromadi [Social work in the community]. K.: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian]. **3. Bezpalko, O. V.,** Hurkovska, L. P. & Zhuravel, T. V. (2010). Kompleksna dopomoha bezdohliadnym ta bezprytulnym ditiam [Comprehensive assistance to neglected and homeless children]. I. D. Zvierieva, Zh. V. Petrochko (Eds.). K.: Vydavnychyi dim «Kalyta» [in Ukrainian]. **4. Zvereva, I. D.,** Bezpalko, O. V. & Kharchenko, S. Ya. (2004). Sotsialna robota v Ukraini [Social work in Ukraine]. I. D. Zvierieva, H. M. Laktionova (Eds.). Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian]. **5. Yermakova, T. S.** (2001). Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia shkoliariv cherez pryzmu fizychnoho vykhovannia poza mezhamy shkoly (istorychnyi aspekt) [Formation of a healthy lifestyle of schoolchildren through the prism of physical education outside the school (historical aspect)]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu,* 6, 50-57 [in Ukrainian]. **6. Lynnyk, L. M.** (2006). Sotsialno-pedahohichni zasady profilaktychnoi roboty z vazhkovykhovuvanymy pidlitkamy [Socio-pedagogical principles of preventive work with difficult adolescents]. *Candidate's thesis*. Lutsk [in Ukrainian]. **7. Shakurova, M. V.** (2004). Metodika i tekhnologiya raboty social'nogo pedagoga [Methods and technology of work of a social pedagogue]. [2-e izd., stereotip.]. M.: Izd. centr «Akademiya» [in Russian]. **8. Vainola, R. Kh.** (2008). Tekhnolohizatsiia sotsialno-pedahohichnoi roboty: teoriia ta praktyka [Technologization of socio-pedagogical work: theory and practice]. K.: NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian]. **9. Kapska, A. Y.** (2002). Aktualni problemy sotsialno-pedahohichnoi roboty (modulnyi kurs dystantsiinoho navchannia) [Actual problems of social and pedagogical work (modular distance learning course)]. K. [in Ukrainian]. **10. Rasskazova, O. I.** (Ed.). (2011). Profesiinyi dovidnyk sotsialnoho pedahoha [Professional guide for social educators]. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova» [in Ukrainian]. **11. Svensson, N. P.,** Horner-najt, Sh. & H'yusbaj, T. (2003). Autrich-rabota s molodezh'yu: narkozavisimoj molodezh'yu i molodezh'yu gruppy riska. Akcent na vtorichnoj profilaktike [Outreach work with youth: drug-addicted youth and youth at risk. Focus on secondary prevention]. Strasburg. Retrieved from https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1048721&Site=COE [in Russian]. **12. Zavatska, L. M.** Vulychna sotsialna robota z ditmy: osoblyvosti zdiisnennia [Street social work with children: features of implementation]. Retrieved from http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N121/N121

p055-058.pdf [in Ukrainian]. **13. Kapska, A. Y.** (Ed.). (2004). Sotsialna robota: tekhnolohichnyi aspekt [Social work: technological aspect]. K.: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].

**Юрків Я. І. Соціальна вулична робота як засіб формування здорового способу життя підлітків у громаді**

У статті розкрито поняття «соціальна вулична робота» як різновид соціально-педагогічної діяльності з клієнтом безпосередньо на його території, у місцях систематичного перебування цільової групи, що вирішує завдання соціального виховання молодого покоління, зокрема забезпечує формування здорового способу життя підлітків за допомогою соціально-педагогічних засобів, застосовування яких є особливо ефективним в умовах вулиці.

Формування здорового способу життя підлітків буде ефективним за умови консолідації зусиль різних фахівців, різних соціальних інститутів, спрямованих на посилення позитивного соціально-виховного впливу на підлітка у вуличному мікросередовищі. Суб'єктом такої консолідації виступає соціальний педагог – професійний працівник соціуму, до функціональних обов'язків якого належить керування соціально-виховними впливами соціального середовища, спрямування їх на розвиток соціальності підростаючого покоління.

*Ключові слова:* соціальна вулична робота, підлітки, формування здорового способу життя, громада.

**Юркив Я. И. Социальная уличная работа как средство формирования здорового образа жизни подростков в сообществе**

В статье раскрыто понятие «социальная уличная работа» как разновидность социально-педагогической деятельности с клиентом непосредственно на его территории, в местах систематического пребывания целевой группы, решает задачи социального воспитания молодого поколения, в частности обеспечивает формирование здорового образа жизни подростков с помощью социально-педагогических средств, применение которых особенно эффективен в условиях улицы.

Формирование здорового образа жизни подростков будет эффективным при условии консолидации усилий различных специалистов, различных социальных институтов, направленных на усиление положительного социально-воспитательного воздействия на подростка в уличной микросреде. Субъектом такой консолидации выступает социальный педагог – профессиональный работник социума, в функциональные обязанности которого входит управления социально-воспитательными воздействиями социальной среды, направление их на развитие социальности подрастающего поколения.

*Ключевые слова:* социальная уличная работа, подростки, формирования здорового образа жизни, сообщество.

**Yurkiv Y. Social Street Work as a Means of Forming a Healthy Lifestyle of Adolescents in the Community**

In the article the concept of "social street work" is revealed as a kind of social and pedagogical activity with the client directly on its territory, in places of systematic stay of target group which solves problems of social education of young generation, in particular provides formation of a healthy way of life of teenagers. , the use of which is particularly effective on the street.

The formation of a healthy lifestyle of adolescents will be effective provided the consolidation of the efforts of various professionals, various social institutions aimed at strengthening the positive socio-educational impact on adolescents in the street microenvironment. The subject of such consolidation is a social educator - a professional worker of society, whose functional responsibilities include managing the social and educational influences of the social environment, directing them to the development of sociality of the younger generation.

*Key words:* social street work, teenagers, formation of a healthy way of life, community.

Стаття надійшла до редакції 30.01.2020 р.
Прийнято до друку 01.03.2020 р.
Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.